Studii şi cercetări de biologie - biologie animală ACADEMIA ROMÂNĂ Institutul de Biologie Bucureşti (1970) 22 (4): 321-331

AMFIBII ŞI REPTILE DIN ZONA VIITORULUI LAC DE BARAJ DE LA PORŢILE DE FIER

DE

I. E. FUHN

597.6:598.1 (498)

Between 1966 and 1967 amphibians and reptiles have been observed and collected in the zone comprised between Moldova-Veche and Vîrciorova which is to be flooded over by the dam-lake in the next future. Some 14 species of amphibians and 17 of reptiles are living in the area (according to our own observations and the literature records): *S.s. salamandra, Triturus v. vulgaris, *T. c. cristatus, T. c. dobrogicus, B. bombina, B. v. variegata, B. b. bufo, B. v. viridis, Hyla a. arborea, Pelobates f. fuscus, P. syriacus balcanicus* (Adakaleh), *Rana ridibunda, R. esculenta, R. dalmatina, Testudo h. hermanni, *Ablepharus kitaibelii, *Lacerta a. agilis, L. v. viridis, L. t. taurica, L. m. muralis, *L. vivipara, L. praticola pontica, Anguis fragilis colchicus, Natrix n. natrix, N. tessellata, Coronella a. austriaca, Coluber jugularis caspius, Elaphe l. longissima, Vipera a. ammodytes, *Vipera b. berus.* The species marqued with an asterisc have not been found. The herpetological fauna of the islet Adakaleh (also to be flooded) includes 8 amphibian species and 3 reptiles, of which *L. muralis* is very abundant.

În cursul deplasărilor efectuate în 1966 şi 1967 au fost cercetate valea Eşelniţa, Ogradena, valea Mraconia, valea Dubova, valea Ponicova, valea Plavişeviţa, km 41 vest Orşova, Valea Cernei pînă la Topleţ şi insula Ada-Kaleh. Explorările au cuprins o fîşie de-a lungul Dunării, de la Orşova pînă la Sviniţa, lată de 5—10 km.

Condiţiile din Clisura Cazanelor sînt deosebit de favorabile dezvoltării unei faune termofile: expunere sudică, baraj împotriva vînturilor realizat de Munţii Almaşului, Munţii Cernei, Munţii Mehedinţi, abrupte stîncoase ce apără dinspre nord pantele cu vegetaţie, porţiuni întinse de calcare. Această zonă este delimitată de izoterma de —1°C în ianuarie şi 20°C în iulie, temperatura medie anuală fiind de 11°C. Apropierea Dunării şi numeroşii ei afluenţi asigură şi condiţii optime de umiditate.

Dacă, din punct de vedere climatic, fîşia de la Clisura Cazanelor — Porţile de Fier se aseamănă cu sudul Olteniei, Munteniei şi al Dobrogii lanţurile muntoase străpunse de fluviu adăpostesc şi elemente montane care coboară aici uneori la altitudinile cele mai mici, întîlnindu-se cu elementele termofile de cîmpie (12). Pe baza datelor din literatură, precum şi a cercetărilor noastre s-a stabilit prezenţa în zona viitorului lac de baraj a 14 specii de amfibii şi 17 specii de reptile. Dintre formele citate în literatură, o subspecie de amfibii şi patru specii de reptile nu au putut fi confirmate.

CL. AMPHIBIA

Salamandra s. salamandra (Linnaeus, 1758)

A fost găsită la Vîrciorova, Orşova, Gura Văii, valea Dubova. *Salamandra* este destul de frecventă în văile săpate de afluenţii Dunării, mai ales pe pantele împădurite (cu predominarea fagului); larvele se găsesc pe cursul superior al afluenţilor (de exemplu în valea Dubova) şi chiar în fîntîni (Fîntîna Fetei). Variabilitatea exemplarelor adulte cercetate se înscrie în caracterele subspeciei nominate.

Triturus v. vulgaris (Linnaeus, 1758)

Încă din prima jumătate a lunii martie, tritonul comun apare în băltile de inundaţie de pe malul stîng al Dunării, de exemplu, lîngă Ogradena şi Plavişeviţa. Se găseşte din abundenţă în băltile temporare din insula Ada-Kaleh, în şanţurile formate de-a lungul zidurilor cetăţii.

Triturus cristatus cristatus (Laurenti, 1768)

Această rasă caracteristică zonei de deal a fost colectată de lîngă Orşova (1 ♀). Nu am putut verifica personal prezenţa rasei nominate în zona cercetată. Între Strehaia şi Filiaşi, în băltile din pădurea de stejar, am constatat prezenţa rasei nominate.

Triturus cristatus dobrogicus (Kiritzescu, 1903)

Pe insula Ada-Kaleh, această subspecie era foarte abundentă, găsindu-se în apă pentru reproducere încă din aprilie, iar după depunerea pontei, pe sub pietrele de lîngă zidurile cetăţii sau din fundul şanţurilor (după

secarea lor). Rasa *dobrogicus* este cunoscută din porţiunile situate în amontele Dunării, ca Smederevo, Belgrad, Budapesta. Spre deosebire de *Triturus vulgaris*, nu am găsit pe *T. cristatus* decît în insula Ada-Kaleh. S-au colectat circa 90 de exemplare, mai ales pe sub pietre. În general, talia populaţiei de *Triturus c. dobrogicus* din Ada-Kaleh este mai mică decît la alte populaţii ale subspeciei.

Date biometrice* (N = 9)	(N = 79)
♂♂	♀♀
T —78—100—(89) mm	T—65—100 — (81) mm
L—44—59—(52,3) mm	L—38—56—(46) mm
Cd—28—41—(35,4) mm	Cd—25—41—(29) mm
D—23—32—(27,2) mm	D—19—31—(22) mm
P—13—14 mm	P—12—14 mm
IW—52%	IW—60%

Valorile medii ale acestor caractere sînt mai mari la alte populaţii de *Triturus c. dobrogicus* (5), astfel:

♂♂	♀♀
T—110 mm	T—117 mm
L—58 mm	L—60 mm
Cd—53 mm	Cd—56 mm
D—35 mm	D—57 mm
P—18 mm	P—16 mm
IW—52%	IW—44%

Totuşi seria din Ada-Kaleh, prin caracterele morfologice şi forma cu aspect polimodal a curbelor de variabilitate a caracterelor biometrice, nu permite să considerăm că populaţia are dimensiuni mai mici, ci mai curînd că s-a colectat întîmplător în habitatul (adăposturile) preferat al indivizilor tineri. După T. Gislen şi H. Kauri (6), exemplare proaspăt metamorfozate în august au T = 50 mm, iar în octombrie T = 84 mm. Majoritatea exemplarelor noastre, colectate pe uscat sub pietre la 20.IV.1966, par a fi în al doilea an de viaţă.

Lungimea totală a exemplarelor mature prinse în apă, în plin rut, variază (♂♂ şi ♀♀) între 91 şi 100 mm, fiind puţin mai mici decît limita inferioară a variabilităţii altor populaţii. Caracterele rasei *dobrogicus* sînt însă bine exprimate, atît indicele Wolterstorff, cît şi coloritul caracteristic al guşii şi abdomenului.

---

* T — lungime bot — vîrful cozii;
L — lungime bot — cloacă;
Cd — lungime cloacă — vîrful cozii;
D — distanţa dintre inserţiile membrelor;
P — picior posterior;
IW — indicele Wolterstorff $\frac{P \times 100}{D}$;

* specie neregăsită.

Bombina bombina (Linnaeus, 1761)

A fost colectată la Orşova, Plavişeviţa, Eleşniţa, valea Mraconia, Dubova şi Ada-Kaleh, precum şi în balta din dreptul comunei Dubova.

Bombina v. variegata (Linnaeus, 1758)

Această specie, care se găseşte obişnuit începînd de la altitudinea de 400 — 500 m, coboară aici pînă la Dunăre, întîlnindu-se cu *Bombina bombina*. Am găsit ambele specii într-un şanţ pe valea Mraconia (predomina *B. variegata*).

În localităţile Dubova şi Plavişeviţa însă, unde apar ambele specii, *Bombina bombina* trăieşte în bălţile din apropierea Dunării, în cîmpie, iar *B. variegata* în porţiunile superioare ale văii. Mai este semnalată de la Orşova şi valea Ponicova.

Bufo b. bufo (Linnaeus, 1758)

Orşova, Vîrciorova, Plavişeviţa. Broasca rîioasă brună, element higrofil submontan, urcă pe toate văile afluenţilor Dunării şi Cernei; în porţiunea abruptului Cazane — Porţile de Fier lipseşte, fiind înlocuită de *Bufo viridis*.

Bufo v. viridis (Laurenti, 1768)

Gura Văii, Orşova, Ada-Kaleh, Eşelniţa, peştera Ponicova, valea Mraconia. Broasca rîioasă verde este abundentă în Clisura Cazanelor şi regiunea Porţilor de Fier. În curtea staţiunii Eşelniţa se observă seara pînă la 20 de exemplare vînînd trihopterele, furnicile aripate şi lepidopterele atrase de lumina electrică. Pe valea Mraconia, se găsesc numeroase exemplare în găuri săpate în fîneţe şi pe sub pietre. Broscuţe nou-transformate apar în masă la începutul lui iunie.

Hyla a. arborea (Linnaeus, 1758)

A fost colectată la Orşova, Ada-Kaleh, Eşelniţa, Plavişeviţa. Frecventă.

Pelobates f. fuscus (Laurenti, 1768)

Găsit la Orşova, Eşelniţa, Ada-Kaleh.

Pelobates syriacus balcanicus Karaman, 1928

Un singur exemplar tînăr a fost găsit la Ada-Kaleh sub pietre lîngă zidurile cetăţii, alături de *Pelobates f. fuscus*. Această nouă localitate extinde mult spre vest arealul speciei. Se considera pînă acum ca limită apuseană comuna Ciupercenii-Noi (jud. Mehedinţi). Broasca siriacă a fost găsită şi pe malul drept al Dunării, la Smederevo.

Rana r. ridibunda Pallas, 1711

Rana ridibunda este larg răspîndită (Orşova, Eşelniţa, Ada-Kaleh, valea Mraconia, valea Dubova). Am constatat că s-a adaptat la un habitat mai neobişnuit, ca rîurile repezi de tip montan, cu apă rece şi clară, de exemplu pe valea Dubova. Pe malul pîrîului Mraconia, într-o baltă limnocrenă, am observat la 11.V.1966 broaşte în amplex şi pontă recentă, pe plante (iarbă submersă) şi mai ales direct pe fundul cu pietriş.

Rana esculenta Linnaeus, 1758

Într-o fîntînă lîngă Plavişeviţa, mai multe exemplare subadulte caracteristice, cu tuberculul metatarsal mare, semicircular şi colorit galben pe coapse.

Rana dalmatina Bonaparte, 1839

Orşova, Eşelniţa, Topleţ. Exemplare adulte prin iarbă, pe coastele împădurite ale dealurilor.

Cl. REPTILIA

Fam. EMYDIDAE

Emys orbicularis (Linnaeus, 1758)

Găsită numai la Orşova (3).

Testudo h. hermanni Gmelin, 1789

A fost găsită la Gura Văii, Orşova, Ogradena, valea Mraconia, Dubova Plavişeviţa. Ţestoasa de uscat este abundentă pe văile şi coastele însorite,

în pajişti sau rarişti, de obicei aproape de liziera pădurii. Am găsit exemplare în copulă la 22.IV.1966; la Ogradena pe o pajişte, 4 exemplare pe o suprafaţă de circa 5 m².

***Ablepharus kitaibelii fitzingeri** Mertens, 1952

Citat de la Dubova (3), Orşova (11), Valea Vodiţei [1]. Nu am întîlnit acest scincid în staţiunile cercetate. Este semnalat şi în împrejurimile Belgradului.

***Lacerta a. agilis** (Linnaeus, 1758)

Orşova (1). Prezenţa speciei *Lacerta agilis* nu a mai fost confirmată şi este improbabilă.

Lacerta v. viridis (Laurenti, 1768)

Orşova, Ada-Kaleh, Eşelniţa, văile Mraconia şi Ponicova, Plavişeviţa, Sviniţa. Guşterul, în rasa sa nominată, este abundent pretutindeni mai ales în văile cu vegetaţie, mai rar în regiunile stîncoase (unde abundă *Lacerta muralis*). Un exemplar izolat a fost prins în colţul de est al insulei Ada-Kaleh, la 18.IV.1967 (M. Hîrsu).

Lacerta t. taurica Pallas, 1814

Citată încă de C. Kiriţescu (7), (8) ca foarte abundentă la Vîrciorova şi T. Severin (ruine). În prezent nu se mai găseşte la T. Severin, limita vestică a arealului său fiind Vîrciorova, unde apare chiar pe malul Dunării, în timp ce pe coastele stîncoase trăieşte *Lacerta muralis* [2]. A fost colectată şi pe valea Jidoştiţei (leg. C. Drugescu). Deşi simpatrice aici, *Lacerta taurica* şi *L. muralis* ocupă nişe ecologice diferite.

Lacerta m. muralis (Laurenti, 1768)

Şopîrla de ziduri este reptila dominantă în zona cercetată, formînd colonii de dimensiuni variabile la Vîrciorova, Ada-Kaleh, Orşova, Eşelniţa, văile Mraconia, Ponicova şi Dubova, Ogradena, Cazanele Dunării, Plavişeviţa, Sviniţa, Tişoviţa, Moldova Veche. Şopîrla abundă pe abruptul

---

[1] Informaţie N. Roman.
[2] Informaţie M. Cruce.

stîncos al Clisurii Dunării, printre pietrişul şariat de pîraie, lîngă poduri, pe stîncile de pe malul Dunării. Abundenţa maximă o atinge în insula Ada-Kaleh, unde populează cu miile zidurile cetăţii, adăpostindu-se în fisurile ei. *Lacerta muralis* din această zonă ridică unele probleme sistematice, fiindcă diferă de rasa nominată prin frecvenţa indivizilor masculi cu abdomenul alb, pătat puternic cu negru (în loc de a fi roşu-cărămiziu, nepătat), apropiindu-se de rasa italo-dalmatină *maculiventris* Werner (4). Îndeosebi populaţia din Ada-Kaleh este dominată de mutanta *maculiventris*, care lipseşte cu totul la populaţiile de *Lacerta muralis* din arcul carpatic şi Munţii Apuseni.

Mutanta *maculiventris* reapare la populaţiile dobrogene de *Lacerta muralis*. Faptul că mutanta cu abdomen cărămiziu apare în procente variabile în toate populaţiile nu ne permite să considerăm şopîrla de ziduri din Clisura Cazanelor, Porţile de Fier şi Dobrogea ca subspecie diferită de populaţiile carpatine, iar informaţiile existente despre populaţiile balcanice nu permit încă explicarea acestui fenomen. Se pot formula două ipoteze : polimorfism sau amestec prin reîntîlnirea a două subspecii.

*Lacerta vivipara Jacquin, 1787

Această specie montană pe care nu am regăsit-o, este citată de la Dubova şi Plavişeviţa (3). S-ar putea ca această semnalare să se bazeze pe o determinare greşită a speciei *Lacerta praticola pontica*, cu aspect asemănător.

Lacerta praticola pontica Lantz et Cyrén, 1919

În bazinul Cernei, şopîrla de pădure găseşte condiţii favorabile de trai îndeosebi în văi, aşa-numitele „ogaşe". Această specie caucaziană rară a fost descoperită pentru prima oară în Europa la Băile Herculane de către L. Mehely (9). Deşi mai puţin abundentă, *Lacerta praticola* este cunoscută şi din Clisura Dunării — Porţile de Fier, Vîrciorova (7), Ogradena, Dubova, Orşova, Coronini, Plavişeviţa (3). Nu am găsit în diversele staţiuni cercetate decît un singur exemplar pe valea Plavişeviţa, în partea superioară a văii, deasupra cascadelor, în pădurea de fag. În legătură cu populaţiile din vestul ţării există o controversă taxonomică, B. Stugren (14) considerîndu-le, pe baza frecvenţei prezenţe a 3 plăci în complexul interparietal occipital, că aparţin unei noi subspecii, *hungarica* Sobolewsky, 1930, deosebită de *pontica* Lantz et Cyrén, la care această particularitate a folidozei este mai rară.

Anguis fragilis colchicus (Nordmann, 1840)

Semnalat de la Plavişeviţa (3), Orşova, Ogradena, văile Eşelniţa şi Slătinicul [3]. Exemplarul de lîngă Orşova se găseşte în colecţia liceului din Orşova. Nu am întîlnit această specie decît în valea Eşelniţa.

---

[3] Informaţie N. Roman.

Natrix n. natrix (Linnaeus, 1758)

Şarpele de casă este cunoscut din localităţile Gura Văii, Vîrciorova (7), (8), Orşova, Plavişeviţa, valea Eşelniţa, Ada-Kaleh. Exemplarele au fost găsite pe malul pîraielor, unde întîlneau şi ranidele cu care se hrănesc.

Deşi arealul rasei biliniate *persa* (Pallas, 1814) este învecinat sau mai exact se semnalează populaţii intergradante, nu am constatat apariţia desenului biliniat, atît de frecvent la *Natrix* din Dobrogea.

Natrix tessellata (Laurenti, 1768)

Se găseşte adesea în apă în porţiunile puţin adînci ale pîraielor; este cunoscut de la Gura Văii (7), (8), Orşova, valea Eşelniţa, Plavişeviţa.

Coronella a. austriaca Laurenti, 1768

Valea Eşelniţa, pe sub pietre. Acest şarpe saurofag nu este prea abundent, fiind probabil concurat de *Coluber jugularis*; a fost găsit într-un biotop mai umed.

Coluber jugularis caspius Gmelin, 1789

Şarpele rău este foarte răspîndit în porţiunile însorite: coaste cu vegetaţie, liziere, rărituri, în habitatul *Lacerta muralis* şi *L. viridis* cu care se hrăneşte. Localităţi: Gura Văii (7), (8), Orşova (10), valea Mraconia, Plavişeviţa[4], Tişoviţa.

Elaphe longissima longissima (Laurenti, 1768)

Găsit la Orşova (3), Topleţ. Nu s-a colectat decît un exemplar ucis pe şosea (leg. E. Frommhold).

Vipera a. ammodytes Linnaeus, 1758

Semnalată de la Gura Văii, Vîrciorova (2), Orşova (10), valea Mraconia, peştera Veterani (2), valea Ponicova, valea Dubova, Plavişeviţa (3), Sviniţa, Moldova Nouă (3), valea Bigăr[5].

---

[4] Informaţie dr. N. Săvulescu.
[5] Informaţie Fl. Simian.

Vipera cu corn este abundentă în Clisura Dunării, Porţile de Fier, coastele abruptului stîncos, pantele de-a lungul şoselei de pe malul Dunării şi părţile medii şi inferioare ale văilor care coboară spre Dunăre oferindu-i condiţii optime. Rozătoarele şi mai ales *Lacerta muralis* îi asigură o hrană abundentă. Primele vipere le-am întîlnit la 22.IV, iar ultimele la 14.X. Abundenţa viperelor este remarcabilă în văile Dubova şi Cozla (între Cozla şi Bigăr). În 1967, s-au numărat pe Valea Cernei între VI şi VII, în 3 săptămîni, 60 de exemplare, iar în zona rezervată din Cazane, 14 exemplare (N. Roman).

***Vipera berus berus** (Linnaeus, 1758)

Este semnalată la Orşova (3) (după Mehely şi Werner). Nu am putut confirma prezenţa viperei în zona studiată, deşi nu este exclusă.

O menţiune specială se cuvine faunei herpetologice a insulei Ada-Kaleh. Insula este un ostrov de origine aluvionară, ridicat pe un substrat format de conurile de dejecţie ale Cernei şi Bahnei (13), vechimea fiind de 10 — 15 000 de ani.

Herpetofauna insulei Ada-Kaleh cuprinde 8 specii de amfibii şi 3 specii de reptile. *Lacerta muralis*, excepţional de abundentă, *Natrix natrix*, rare *L. v. viridis*. Amfibiile de pe insulă sînt : *Triturus v. vulgaris*, *T. cristatus dobrogicus*, *Bufo viridis*, *Pelobates fuscus*, *P. syriacus balcanicus*, *Rana ridibunda*, *Bombina bombina*, *Hyla a. arborea*. Acestea au colonizat fără îndoială insula, fiind succesiv aduse de ape, iar prezenţa unor bălţi temporare a permis dezvoltarea unor populaţii stabile. În schimb, apa a reprezentat o barieră de netrecut pentru numeroasele specii de reptile de pe uscatul vecin, cu excepţia lui *Natrix natrix*, care înoată bine. *Lacerta muralis*, care se adăposteşte printre pietre sau materialul lemnos, a reuşit să ajungă pe insulă fără îndoială vehiculată întîmplător de om. În acelaşi fel trebuie să fi ajuns pe insulă rarele exemplare de *Lacerta v. viridis*.

Lipsite de concurenţa altor specii de saurieni (*L. viridis* apare izolat), fără specii de şerpi prădători şi păsări răpitoare, găsind în cei cîţiva kilometri de ziduri ai cetăţii adăposturi optime, *Lacerta muralis* realizează în Ada-Kaleh o densitate uimitoare, ajungînd să populeze chiar zidurile şi prispele de piatră ale locuinţelor. Este posibil ca marile viituri ale Dunării, cînd aproape întreaga insulă se găsea sub apă, să explice pentru ce numai *Lacerta muralis* adăpostită pe zidurile cetăţii, întotdeauna emerse, a izbutit să fie practic singura reptilă a insulei.

Aspecte zoogeografice. Din cele 14 specii şi subspecii de amfibii, doar *Pelobates syriacus* aparţine elementului est-mediteranean; în schimb, din 17 specii de reptile, 9 specii şi subspecii (*Testudo h. hermanni*, *Ablepharus kitaibelii fitzingeri*, *Lacerta praticola pontica*, *L. muralis* (aff. *maculiventris*), *L. taurica*, *Coluber jugularis caspius*, *Vipera a. ammodytes*) sînt elemente sudice.

Toate formele găsite în zona Clisura Dunării — Porţile de Fier apar şi în fauna dobrogeană, cu precizarea că genul *Testudo* este reprezentat în Dobrogea de o specie estică (*graeca*), iar *Vipera ammodytes* de o subspecie diferită, estică (*montandoni*).

(Avizat de dr. M. Băcescu.)

BATRACIENS ET REPTILES RÉCOLTÉS DANS LA ZONE DU FUTUR LAC DE BARRAGE DES PORTES-DE-FER DU DANUBE

RÉSUMÉ

Lorsque le barrage en cours d'édification dans le défilé du Danube (Portes-de-fer) sera terminé, le niveau des eaux du Danube s'élèvera d'environ 7 m, formant un grand lac entre Moldova-Veche et Vîrciorova. Notre étude s'est proposé d'établir la faune herpétologique actuelle de cette zone qui sera prochainement inondée; l'îlot Adakaleh sera également englouti par les eaux du fleuve.

Le climat du défilé du Danube est favorable aux espèces thermophiles, tout en permettant aussi la présence de quelques espèces de montagne, grâce à la chaîne montagneuse percée par le fleuve. Les données de la littérature, complétées par nos recherches, citent 14 espèces de batraciens et 17 espèces de reptiles (les espèces non retrouvées, sont marquées par un astérisque), à savoir: *Salamandra salamandra*, *Triturus v. vulgaris*, **T. cristatus cristatus*, *T. c. dobrogicus* (îlot Adakaleh), *Bombina bombina*, *B. v. variegata*, *Bufo b. bufo*, *B. v. viridis*, *Hyla a. arborea*, *Pelobates f. fuscus*, *P. syriacus balcanicus* (Adakaleh), *Rana ridibunda*, *R. esculenta*, *R. dalmatina*, *Testudo hermanni hermanni*, **Ablepharus kitaibelii*, **Lacerta a. agilis*, *L. v. viridis*, *L. t. taurica*, *L. m. muralis*, **L. vivipara*, *L. praticola pontica*, *Anguis fragilis colchicus*, *Natrix n. natrix*, *N. tessellata*, *Coronella a. austriaca*, *Coluber jugularis caspius*, *Elaphe l. longissima*, *Vipera a. ammodytes*, **V. b. berus*. Dans l'îlot Adakaleh, vivent 8 espèces de batraciens (*T. v. vulgaris*, *T. c. dobrogicus*, *Bufo viridis*, *Pelobates f. fuscus*, *P. syriacus balcanicus*, *Rana ridibunda*, *Bombina bombina*, *Hyla a. arborea*) ainsi que 3 espèces de reptiles: *Lacerta muralis* (dont l'abondance est étonnante), *L. v. viridis* et *Natrix n. natrix* (ces 2 espèces sont assez rares). Cette faune insulaire a son origine évidemment dans la faune des rives voisines. Nous citons pour chaque espèce les localités où nous les avons trouvées ainsi que les caractéristiques écologiques. On a insisté sur certains détails de systématique et de biologie chez *T. cristatus dobrogicus* et *Lacerta m. muralis*, qui présentent certaines particularités.

BIBLIOGRAFIE

1. Bedriaga J., *Beiträge zur Kenntnis der Lacertiden Familie*, Frankfurt a. Main, 1886.
2. Călinescu R., Acad. Rom. Mem. Secţ. şt., 1931, **7**, *7*, 1–173.
3. Fejervary-Langh M., Fragmenta Faunistica Hungarica, 1943, **6**, *2*, 42–58; **6**, *3*, 81–98.

4. FUHN I. E. şi VANCEA ST., *Fauna R.P.R., Reptilia*, Edit. Acad. R.P.R., Bucureşti, 1961, **14**, *2*.
5. FUHN I. E. u. FREYTAG G. E., Zool. Anz., 1961, **166**, *5—6*, 159—173.
6. GISLEN T. u. KAURI H., Acta Vertebr., Stockholm, 1959, **1**, *3*, 197—397.
7. KIRIŢESCU C., Bull. Soc. Sci. Buc., 1901, **10**, 303—328.
8. — *Cercetări asupra faunei herpetologice a României*, Bucureşti, 1930.
9. MEHELY L., Math. Naturw. Ber. Ungarn, 1894, **12**, 255—261.
10. — *Fauna Regni Hungariae*, Budapesta, 1918, **1**, 1—12.
11. MOJSISSOVICZ A., Verh. Naturwiss. Ver. Steiermark, Graz, 1889.
12. PAŞCOVSCHI S., Ocrotirea naturii, 1956, **2**, 111—134.
13. POSEA GR., GRIGORE M. şi POPESCU N., An. Univ. Buc., 1963, **12**, *37*, 81—98.
14. STUGREN B., Zool. Beitr., 1961, **6**, *3*, 379—391.

Institutul de biologie „Traian Săvulescu",
Sectorul de sistematică şi evoluţie animală.

Primit în redacţie la 24 martie 1970.